

Erfaringer med håndtering af kontroversielle og følsomme emner i arbejdet med forebyggelse af radikalisering og diskrimination

Cand.scient.pol., projektmedarbejder Christian Damgård Kristoffersen

Indledning

Formålet med denne artikel er at redegøre for et af de metodiske greb, som anvendes i "Dialogbaseret workshop til forebyggelse af radikalisering og diskrimination". Workshoppen adresserer kontroversielle og følsomme emner og skaber dialog og refleksion blandt børn og unge omkring emnet radikalisering. Den er desuden en af de forebyggende indsatser i "Aarhusindsatsen til forebyggelse af radikalisering og diskrimination" også kendt som "Aarhusmodellen".

I det følgende vil jeg:

- kort præsentere workshoppen,
- redegøre for den metodiske tilgang i en udvalgt workshopøvelse,
- præsentere en case, som illustrerer metodens virkning,
- perspektivere artiklen med nogle råd til at arbejde med kontroversielle og følsomme emner som f.eks. radikalisering,

Den dialogbaserede workshop

Den dialogbaserede workshop til forebyggelse af radikalisering og diskrimination er en af hjørne-stenene i det forebyggende arbejde ift. radikalisering i Aarhus. Workshoppen tilbydes til 9. og 10. klasse samt produktionsskoler og første årgang på ungdomsuddannelser. Gennem dialog og øvelser er workshoppens formål at skabe refleksion hos eleverne over emnerne radikalisering, ekstremisme og diskrimination, men også fællesskaber, inklusion, demokratisk deltagelse og medborger-skab, da disse er vigtige faktorer at styrke i forebyggelsesarbejdet.

Line of decision – en øvelse om metasamtale

En af de øvelser, som har et særligt fokus på fællesskaber og inklusion, og som samtidig er et guldæg ift. at adressere og håndtere kontroversielle emner eller spændinger i et klasserum, er "line of decision". Øvelsen går ud på, at eleverne bliver præsenteret for et udsagn, "Alle meninger og holdninger er velkomne her i klassen", hvorefter de placerer sig på plancher med tallene 1-6 på gulvet afhængigt af, om de er helt *enige* eller helt *u enige* i udsagnet.

Kernen i øvelsen er således, når eleverne har placeret sig efter deres standpunkter, at engagere dem i en metasnak om, hvordan klasse miljøet er ift. deres håndtering af holdninger, som er mere eller mindre velkomne.

Det stærke fællesskab er bl.a. kendetegnet ved at være et uenighedsfællesskab, hvor man godt kan være sammen og være venner, selvom man har vidt forskellige holdninger eller værdier. Derfor er netop metasnakken, "snakken om snakken", det interessante i øvelsen. Hvordan mærker elever, hvis holdninger ikke er velkomne, manglen på rummelighed? Hvordan snakker eller diskuterer eleverne med hinanden, hvis følsomme emner bliver bragt op? Hvordan er tonen, og hvordan synes de selv, at tonen bør være?

Didaktikken eller metodikken er i virkeligheden ganske simpel. I øvelsen tilgår vi eleverne med en *helt åben* pædagogisk nysgerrighed og faciliterer et rum, hvor alle meninger og holdninger er velkomne. Vi lytter, eleverne lytter til hinanden, vi dømmes ikke, og vi går som sådan ikke ind i materialet i de følsomme emner, men snakker med eleverne om rammerne for at snakke om følsomme emner.

Øvelsen/metoden i praksis – en illustrativ case

I dette afsnit følger et eksempel på ovennævnte tilgang i praksis. Eksemplet stammer fra en UU-klasse, hvor jeg selv og en medinstruktør holdt workshop for eleverne. På forhånd havde klassens lærer adviseret os om, at der var dårlig stemning i klassen på baggrund af en uoverensstemmelse mellem to grupper i klassen. Der var tale om en klasse med naturvidenskabelige linjefag, og konflikten gik på elevernes verdenssyn.

Den ene gruppe af elever repræsenterede en klar naturvidenskabelig verdensopfattelse, mens den anden gruppe bragte en mere religiøst funderet opfattelse ind i klassen. Forskellene i verdensopfattelse havde givet anledning til frustrationer og manglende forståelse de to grupper imellem. Under "line of decision" fik vi eleverne til selv at redegøre for de spændinger, som denne skillelinje var årsag til, og herefter engagerede vi dem i netop den metasnak, som øvelsen bruges til.

Det viste sig – ikke overraskende – at de to grupper faktisk var helt enige om, hvilket klasse miljø de ønskede, hvilken tone der skulle være ifm. diskussioner, at de ønskede at man respekterede hinanden på trods af uenigheder osv. Alt dette havde fortabt sig i skillelinjens materie, som vi slet ikke adresserede, for det var egentlig sagen uvedkommende.

Få dage senere møder jeg igen læreren, som fortæller, at eleverne efter workshoppen havde forpligtet sig på rammer og retningslinjer for god dialog samt plads til forskellighed og uenighed. Han fortæller derudover, at situationen i klassen faktisk havde været vendt i skoleledelsen i tiden inden, vi besøgte klassen med workshoppen. Der havde man imidlertid ikke fundet en løsning på udfordringen.

Perspektiv og anvendelse

Workshoppen, eller den pågældende øvelse, er ikke en mirakelkur, men tilgangen kan bruges til at skabe dialog om følsomme emner, hvor der er meget på spil for de involverede parter. Den kan således hjælpe med at bløde op for nogle positioner, der står stejlt over for hinanden, og samtidig tildeler den de involverede parter agens til videre arbejde og løsninger, da facilitatorerne blot assisterer dem i at få udtrykt det, der er på spil.

Metoden eller tilgangen er som udgangspunkt mulig for alle at gøre brug af, og den er ikke kun anvendelig i forbindelse med det beskrevne. Det er dog nødvendigt at have en vis grad af facilitator kompetencer og didaktisk forståelse:

- For det første at man kan skabe et rum, hvor de unge virkelig føler sig trygge ift. at udtrykke sig frit – og at man som facilitator efterfølgende er loyal over for det rum. Uden dette rum kan man ikke i tilstrækkelig grad adressere den udfordring, man står over for.
- For det andet at man er i stand til at lytte samt være nysgerrig på og gribe de udsagn, som de unge bringer i spil. Vi er som fagfolk interesserede i de unges verden, og det hjælper os med at blive klogere på, hvad der er på spil for dem. Samtidig udviser man omsorg gennem genuin interesse.
- For det tredje skal man få parkeret en evt. berøringsangst. Man skal stadig optræde respektfuldt (jf. første råd), men man må ikke være bange for at snakke med unge om følsomme emner. I langt de fleste tilfælde vil de gerne snakke om disse ting og sætter pris på, at en voksen vil tage dem alvorligt og tør snakke om følsomme emner.

Litteratur

Nordisk Ministerråd og Undervisningsministeriet (2017): *Kontroversielle emner i skolen – Undervisning i kontroversielle emner via uddannelse for demokratisk medborgerskab og undervisning i menneskerettigheder* (uddannelsespakke for lærere), tilgængelig via Undervisningsministeriet her: <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf18/181121-kontroversielle-emner-i-skolen.pdf?la=da>

Radicalisation Awareness Network (RAN) (2018): "Transforming schools into labs for democracy – A companion to preventing violent radicalization through education", RAN Policy Paper, tilgængelig via RAN EDU her: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/about-ran/ran-edu/docs/ran_edu_transforming_schools_into_labs_for_democracy_2018_en.pdf

[Fritids- og ungdomspædagogikkens STÅBI](mailto:staabi@tokeagerschou.dk) - <mailto:staabi@tokeagerschou.dk>